

UNIVERSITETET FOR MILJØ- OG BIOVITENSKAP
UNIVERSITETSLEDELSEN

SAKSBEHANDLER PAUL STRAY
DIREKTE TLF 64965070
E-POST paul.stray@umb.no
BESØKSADRESSE HØGSKOLETUNET 3, CIRKUS

VÅR REF 2008/176
DERES REF 200800545
DATO 25.04.2008

Kunnskapsdepartementet

Postboks 8119 Dep.
0032 Oslo

Innstillingen fra Stjernø-utvalget NOU 2008:3 Sett under ett – høring

Innledning

UMB vil i dette høringssvaret legge hovedvekten på hvordan universiteter og høyskoler kan møte de utfordringer som Stjernø-utvalget beskriver. Høringssvaret tar ikke opp kvalitet i profesjonsutdanningene, selv om dette er et viktig spørsmål også for UMB. NLH og UMB har gitt profesjonsutdanning siden 1859 og tilbyr 5-årige profesjonsutdanninger på sentrale utdannings- og forskningsområder. UMB har imidlertid valgt å konsentrere seg om de prinsipielle sidene ved forslagene.

Sammendrag

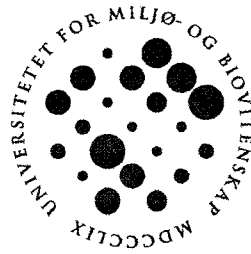
UMB har i høringssvaret hatt som forutsetning at NVH og UMB skal fusjoneres til et nytt universitet. Dette gjør at UMB står i en særstilling i nasjonal sammenheng. UMB vil derfor ikke støtte forslaget om at det opprettes et Østlandsuniversitet med UMB som deltaker. For å sikre kvalitet og faglig samarbeid, går UMB inn for et nettverkssamarbeid med UiO, internasjonale universiteter, nordiske søsterinstitusjoner og relevante statlige høyskoler for å nå målene som skal settes for det nye universitetet. Randsoneinstituttene på Campus Ås vil være viktige deltakere i dette arbeidet og kan bidra til å styrke både kandidat- og forskerutdanningen.

Fusjon mellom NVH og UMB som premiss for høringssvaret

Stjernø-utvalget har lagt til grunn for vurderingen at NVH enten blir en del av Universitetet i Oslo (UiO) eller UMB, og utvalget har derfor ikke vurdert NVH nærmere i modellvalgene.

Stortinget vedtok 7. april dette året å følge Regjeringens forslag i St.prp. nr 30 (2007-2008) *Framtidig lokalisering og organisering av Noregs veterinærhøgskole*. UMB og NVH skal være bærebjelker i et nytt universitet. Regjeringen legger vekt på blant annet:

”Regjeringa meiner det er viktig at samanslåing av UMB og NVH gir ei reell integrering i universitetet og at NVH ikkje først vidare som ei uavhengig eining. Dette vil krevje grundige faglege og administrative prosessar både ved NVH og UMB. Denne løysinga legg vidare til grunn at NVH og UMB har eit tett samarbeid med UiO innan mellom anna det biomedisinske feltet for å sørje for utviklingsbehovet i veterinærfaget.”

Dette nye universitetet må basere sin virksomhet på et tett samarbeid med Universitetet i Oslo. Til sammen vil det nye universitetet og Universitetet i Oslo gjennom samarbeid mellom forskere ved nåværende NVH, UMB og UiO være et nasjonalt og internasjonalt tyngdepunkt på området "Life sciences". Det er samtidig viktig at det internasjonale nettverkssamarbeidet som UMB og NVH deltar i, blir styrket og utviklet.

Faren for fragmentering

Utvalgets analyse viser klart at det er behov for å bygge robuste fagmiljøer med stor omstillingsevne. UMB er enig i faren for fragmentering av forskningsmiljøene.

På denne bakgrunn har UMB hatt som et strategisk mål å redusere sårbarheten og fragmenteringen av utdanning og forskning innen de anvendte biovitenskapene. Fusjonen med NVH har som mål å utvikle synergier mellom nasjonale spisskompetansemiljøer innen bioproduksjon og veterinærmedisin.

Også på UMBs andre utdannings- og forskningsområder er det behov for samarbeid og faglig konsolidering med andre sterke fagmiljøer. Dette er grunnen til at UMB søker allianser og samarbeid med statlige høyskoler i regionen med tanke på å videreutvikle forskningsmiljøene i teknologi og økonomi blant annet gjennom den såkalte "Oslofjordalliansen" og annet nettverkssamarbeid med høyskolene i regionen. UMB undersøker nå mulighetene for å styrke utdanningstilbudet i økonomi, teknologi, helsefag og samfunnsfag, og å bygge opp forpliktende nettverk mellom kompetente forskningsmiljøer i regionen.

Robuste miljøer som forutsetning

UMB er enig i at det må settes minstekrav til faglig størrelse, både antall studenter, antall dr.grader og antall ansatte i vitenskapelige stillinger. Selv om kritisk minstemasse er vanskelig å fastsette, er UMB enig i Stjernøutvalgets vurdering om at en del norske U&H-institusjoner er for små.

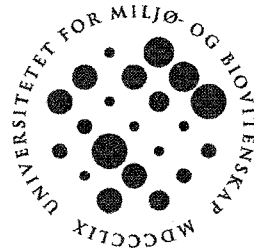
Det nye universitetet som vil ha nåværende UMB og NVH som bærebjelker, vil kunne utvikle robuste miljøer for å komme over kritisk minstestørrelse. Det vil være mulig innen en 10 års periode å øke antallet studenter opp mot 5000, som Stjernø-utvalget setter som tentativ minstestørrelse.

UMB innledet i 2005 et internt analysearbeid for å finne frem til mulige modeller for fremtidig organisering. Dette ble gjort gjennom å utarbeide forskjellige scenarier frem til 2020. I likhet med Stjernø-utvalget viste også UMBs analyse at universitetet kunne forvitte dersom nåværende organisering og faglig profil ble videreført uten større endringer.

For å styrke de andre delene av UMBs forskning og utdanning, har universitetet, som nevnt tidligere i dette høringssvaret, startet et samarbeid høyskolene i Oslo, Akershus, Vestfold, Buskerud og Østfold. Dette er så å si identisk med Stjernøutvalgets forslag om UMB som nav i et universitet for regionen med flercampusmodellen som grunnlag. En kritisk suksessfaktor for dette samarbeidet er høyskolenes mulighet til å tilby forskningsbasert utdanning og en aktiv fagutvikling på områder der kompetansen er spredt.

Randsoneinstituttene

I modellvalgene som Stjernø-utvalget gjennomgår, er det ikke gitt tilstrekkelig oppmerksomhet til rollene til universitetenes og høyskolenes randsoneinstitusjoner. Disse randsoneinstitusjonene er medspillere i det nasjonale kunnskapssystemet. Det nye universitetet på Ås vil ha Veterinærinstituttet, Bioforsk, Skog og Landskap og NOFIMA-Mat og NOFIMA-Akvaforsk som sentrale samarbeidspartnere. Dette representerer det største Life

Sciences-miljøet i Norge, et miljø hvor utdanning, forskning, formidling, innovasjon og næringsutvikling vil ha store utviklingsmuligheter ved tettere samordning enn i dag.

Dette er en modell for samarbeid som ikke er vurdert av Stjernøutvalget. UMB vil anbefale at de samarbeidende randsonestitusjonene må inngå i utformingen av nye organisatoriske modeller for høyere utdanning og forskning. Dette bør utredes og vurderes av et nytt offentlig utvalg i løpet av de nærmeste årene.

Ved å lage en ny modell hvor universitet og forskningsinstitutt bygges opp som en samlet enhet, kan det hentes store faglige synergier, høyere kvalitet på utdanningstilbudene og et inspirerende arbeidsmiljø for norske og internasjonale forskere. Dette kan være et viktig bidrag til en ny kunnskapspolitikk.

Forskerskoler

UMB er enig med utvalget i at forskerutdanningen må bli forbedret og styrket. Et viktig virkemiddel er utbyggingen av forskerskoler. Forskerskoler er avhengig av nasjonale og internasjonale nettverk som sikrer kvalitet og effektivitet i forskerutdanningen. For forskerutdanningen er det derfor nettverksmodellen som er mest tjenlig for å sikre at Norge fortsatt er i forskningsfronten på sentrale områder.

UMB vil her understreke betydningen randsonestituttene har for forskerutdanningen. Det er behov for å styrke samarbeidet med disse instituttene, slik UMB har påpekt i avsnittet ovenfor. Utformingen av nye forskerskoler hvor randsonestituttenes forskningskompetanse blir integrert og systematisert, kan gi norsk forskerutdanning en ny dimensjon.

Modellvalg og faglig grunnlag

UMB er enig med utvalget i at det må arbeides etter en prosess- og differensieringsmodell hvor UMB i samarbeid med høyskoler, først og fremst i regionen og med UiO, kan finne frem til en ny modell som reduserer sårbarhet, styrker forskningsmiljøene og øker kvaliteten på utdanningstilbudene.

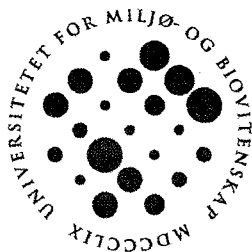
Målet må være å styrke universitetenes og høyskolenes faglige virksomhet. Dette gjelder både kvalitet på utdanning og forskning, så vel som effektiv ressursutnyttelse og inspirerende personalpolitikk.

Stjernøutvalget har lagt stor vekt på samarbeid i regionene. Det geografiske aspektet dominerer over det faglige. UMB mener det må legges avgjørende vekt på de faglige prinsippene for organisering. I dette perspektivet er forpliktende faglige nettverk en mer fremtidsrettet måte å organisere forskning og utdanning på enn sammenslåinger basert på geografiske kriterier.

Internasjonalisering og studiekvalitet

UMB savner i Stjernøutvalgets innstilling en gjennomgang av utfordringen norsk høyere utdanning og forskning står overfor i et internasjonalt perspektiv.

UMB har satsset på en internasjonal profil i utdanning og i forskning. På området Life Sciences er de norske forsknings- og utdanningsmiljøene helt avhengig av tett internasjonalt samarbeid for å lykkes i kunnskaputvikling og innovasjon. UMB har lagt vekt på sitt samarbeid med nordiske utdannings- og forskningsinstitusjoner gjennom NOVA-samarbeidet, bilateralt samarbeid med Nord-amerikanske universiteter og et utstrakt samarbeid med land i Sør.

Ved å vektlegge spørsmålet om ny struktur for norsk utdanning, er det viktig at modellene som vurderes og endring i organisering av institusjonene blir vurdert ut fra den faglige gevinst det har for studenter og ansatte. Dette er i tråd med intensjonen med kvalitetsreformen. Det er behov for å øke mobiliteten blant studenter og ansatte, og det er behov for å øke andelen av utenlandske studenter i Norge.

Stjernøutvalget har i liten grad gått inn på studentens arbeidsforhold og mulighet for å ha et fleksibelt utdanningsopplegg ved å kombinere nasjonale og internasjonale utdanningsstilbud. Uavhengig av modellvalg må norske universiteter og høyskoler utvikle nettverksmodeller for samarbeid med universiteter i utlandet som har faglig relevans for institusjonenes utdanningsprogrammer.

UMB vil på denne bakgrunn anbefale at det blir oppnevnt et utvalg som kan gjennomgå studentenes muligheter til å øke studiekvaliteten gjennom etablering av forpliktende nettverk til utenlandske universiteter. Det bør være aktuelt med en akkreditering av slike samarbeidsuniversiteter, slik at studentene har en garanti for det faglige utbyttet.

Senter for fremragende undervisning

Stjernø-utvalget ønsker å bruke Senter for fremragende undervisning som virkemiddel for å stimulere til blant annet utvikling og innovasjon i læringsmåter og pedagogisk tilrettelegging.

UMB er enig at det må arbeides for å forbedre kvaliteten i alle deler av institusjonenes undervisningsvirksomhet.

”Senter for fremragende undervisning” kan være et slikt tiltak. Det er i tillegg en rekke virkemidler som kan videreutvikles og målrettes for å forbedre kvalitet og relevans på undervisningen. Bruk av nasjonale konkurranser, økt vektlegging av undervisning som strategisk mål i forbindelse med 3-4 årlige avtaler med departementet om finansiering, og innføring av prestisjetunge priser for fremragende undervisningsmiljøer er bare noen av virkemidlene som kan brukes. UMB vil foreslå at Kunnskapsdepartementet arbeider videre med slike tiltak.

Autonomi og statlig styring

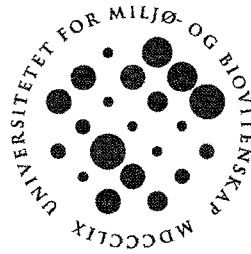
UMB er enig i at institusjonene må ha autonomi når det gjelder å fastsette styrings- og ledelsesmodell. Det er viktig for institusjonene å kunne velge selv hvilken styringsform som er hensiktsmessig. Dagens krav om kvalifisert flertall (8 av 11) for å avvike fra normalordningen med valgt rektor gir et mindretall for stor makt.

Stjernøutvalget går inn for at rektor skal ha plass i styret, uavhengig av om rektor velges eller tilsettes. UMB vil advare mot at en ansatt rektor også skal være styremedlem. Det kan gi en uklar rolleoppfatning og ledelses- og styringslinjer.

Finansieringsmodellen

UMB støtter utvalgets forslag om mer langsiktighet i den statlige styringen av sektoren. Forslaget om langsiktige 3-4 års avtaler mellom KD og institusjonene bør utredes nærmere. I den grad staten ønsker en sterkere styring med sektoren, bør slik styring utøves gjennom de langsiktige avtalene mellom KD og institusjonene framfor gjennom den foreslåtte strategiske undervisningskomponenten.

UMB vil anbefale at den nåværende budsjettmodell blir gjennomgått med henblikk på økt samarbeid mellom utdanningsinstitusjonene og økt mobilitet mellom norske og utenlandske universiteter. Erfaringene med UNIS-samarbeidet på Svalbard viser at det ennå er behov for forbedringer av modellen for å oppnå bedre samarbeid.

Selv om utvalgets forslag om reduksjon av antall institusjoner i norsk høyere utdanning legges til grunn, vil det fortsatt være behov for nettverksorganisering. Det er behov for budsjettmodeller som ikke skaper hindringer for denne formen for samarbeid.

Med hilsen

Knut Hove
rektor

Nils Dagstad
administrerende direktør